

A
LÉLEK ASZTALÁNÁL

URVACSORAI BESZÉDEK

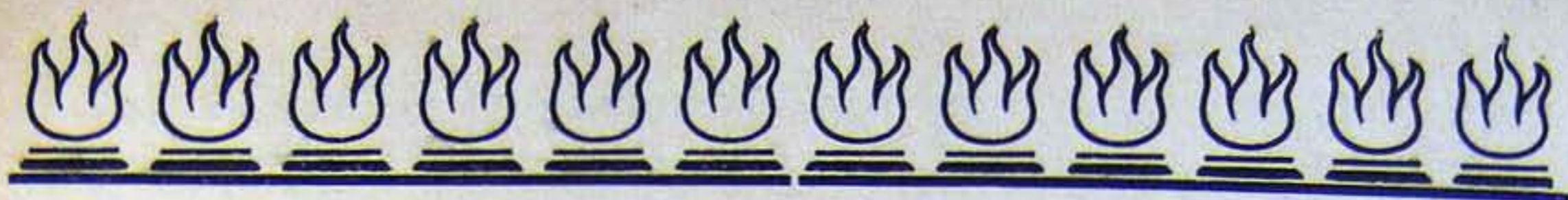
IRTA:

KELEMEN IMRE

unitárius lelkész.

(Külön lenyomat az „Unitárius Szószék“ 1940. évi 3—4. számából)

HOMORÓDOKLÁND, 1940.

A bölcsőtől a koporsóig.

„Ne féljeteK, mert ime hirdetek nektek nagy örömet, mely az egész népnek öröme lészen, mert született nektek ma a megváltó“. Még füleinkben zúg a karácsonyi zsoltosma; lelkünk még mindig csordultig telt az ünnep örömeitől; szívünket ujjongó öröm járja át, amikor Jézus születésére gondolva boldogan ünnepelhetünk. És már is — figyelmeteket egy asztalra irányítom. Arra az asztalra, mely asztal annak a halálára emlékeztet, aki ma született. Csak az előbb beszéltem a születésről, a legnagyobb születésről, már is ez asztal mellett egy élet utolsó ténykedése örökítődik meg előttünk, melytől a halál egy lépésnyire van.

Születés és halál, bölcső és koporsó, az emberi élet két határa, mely között, mint a folyók az őK partjaik között, lefolyik életünk. Ez alól még Istennek legtökéletesebb és legjobb teremtménye, Jézus sem volt kivétel. Ő is a bölcsőnél kezdte és a koporsónál végezte. Az ő életét is a születés és halál vette partjai közé. Minden élet tehát e tekintetben egyforma. A különbség csak az, hogy ezt az életet, a bölcső és a koporsó, a születés és a halál közti életet, hogyan éljük meg. Hogy a két partot mivel töltjük ki, hogy a két határ közé milyen életet varázsolunk.

Az élet minőségét az sem határozza meg, hogy milyen volt a születés és halál, mert igen sok esetben a legegyszerűbb születést is nagyszerű élet követi s dicstelen életre is borul dicséretekkel teli elköltözés.

Mindezeket a legfényesebben igazolja az az élet, melynek

megszületéséről csak most beszéltem s melynek halálára ez az az asztal is emlékeztet. A legegyszerűbb születés jutott osztályrészül neki, hiszen olyan egyszerűségben nagyon kevesen születnek. Halála is a legmegalázóbb, mely csak nagy gonosztevőknek osztogattatott. De e legegyszerűbb születés és legmegalázóbb halál között mégis egy olyan élet folyt le, melynél nagyszerűbbet ember nem élt még ezen a földön.

Ma, a Jézus születésének ünnepén, az ő halálára emlékeztető asztal mellett, amikor képzeletben ez a két határ olyan közel áll egymáshoz, gondolatban idézzük vissza azt az életet, mellyel e két határ közti idő kitöltetett.

Már gyermekkorában a bölcsek társaságában találjuk, ahol fellünik okossága. Otthon engedelmes gyermek. Nyilvános szereplésben egész meglelt koráig nem látjuk. Talán a nagy feladatra készítette magát. Egyszerre csak a pusztában látjuk, ahol a Sátán felett diadalmaskodik, majd visszatérve a pusztából, tanítani kezd. Tanítványokat választ maga mellé s aztán hivatása betöltéséhez kezd. Elmegy szegényhez és gazdaghoz. Szóba áll a bűnössel, a megtérni akaróval. Meggyógyít vakokat, szárazkezűeket, sántákat, bélpoklosokat. Szebbnél szebb példázatokban tanít az Istenről, az Istenországról, a bűnök megbocsátásáról, a felebaráti szeretetről, az ember hivatásáról. Erőt ad a megfáradtnak, hitet a csüggedőnek, bizonyosságot a kételkedőnek, világosságot a sötétben járónak és biztos irányt a tévelygőnek. Nemcsak tanít a szépre, jóra, az igazi életre, hanem életével, tetteivel meg is valósítja, amit mond, hogy példát adhasson. S ezt nemcsak akkor teszi, amikor nyugodt, zavartalan az élete, hanem akkor is, amikor ellene fordulnak, amikor méltatlanul bánnak el vele, amikor megkinozzák, amikor keresztre feszítik.

A bölcső és koporsó közé ékelődött élettartamot senki oly nagyszerűen, példaadóan meg nem töltötte, mint Jézus. Nekünk, késői utódoknak, mint utmulatás, példa maradt meg az ő csodálatosan szép élete, hogy azt a magunk számára lemintázhassuk. Amikor az ő asztalához közeledünk, határozunk el, hogy megpróbáljuk őt követni, megpróbálunk tanításai szerint élni, cselekedni. Megpróbáljuk bölcsőnk és koporsónk közt lévő időt Jézushoz hasonlóan, hozzá méltóan kitölteni.

Ezek a komoly elhatározások tesznek méltókká minket

az ő asztalához. Ezek vezetnek el a gyarlóságok megbánásához és ebből fakadó lelki ujjászületéshez. Imádságunk legyen az első lépcső ehhez.

Imádkozzunk . . .

Jézus vendégei.

A karácsonyt megelőző adventi időszakban sokszor néztem bele fürkésző szemeimmel arcotokba. Mindnyájotok tekintete azt árulta el akkor, hogy lelketek egy nagy királyi vendégre vár, arra, aki kétezer év óta mindig, minden karácsonyban megérkezik azok közé, akik igazán várnak reá. Ha pedig most nézek arcotok tekintetébe, hogy azon keresztül lelketek könyvébe lássak, egy nagy óhajtást, nagy vágyat olvasok ki onnan. Vágyat, hogy ez asztalnak vendégei lehessetek, annak az asztalnak, mely mellett a fő helyen képzeletben az a királyi vendég ül, kire az adventben oly igen vártatok. Az egyik természetes következménye a másiknak s mi emlékezünk. Meg-elevenedik az első várakozás, melyre az első karácsony, aztán annyi karácsony következett; szinte látjuk az asztalt, mely mellett Jézus és tanítványai vannak, mely után annyi hasonló asztal jött s melynek egy késői mása ez az asztal is.

Jézus akarta, hogy utoljára még mind együtt legyenek s közösen fogyasszák el a husvétit bárányt, mint az ő vendégei. A tanítványok örömmel vették tudomásul ezt az elhatározását s boldogan siettek, hogy helyüket Jézus mellett elfoglalják. Nem is csoda, mert odakünn a gyűlölet szórta szikráit, s hamisságtettei harsogtak és az elfogult önzés üzte hitvány játékát. De Jézus körül béke lengett, szeretet melegített, igazság honolt. Ott érezték jól magukat, mert a legigazabb ember, a legszeretőbb szív, a legfenköltebb lélek társaságában voltak, ahol boldog megelégedettség tölthette be a sziveket.

Az adventi várakozások telőfokán ma is megérkezett a karácsony s vele együtt az igazán várók közé eljött Jézus, aki most asztalához hív, vendégeivé fogad, hogy vele egy asztalnál legyünk. Mint az első tanítványok, mi is boldog örvede-

zéssel igyekszünk az asztalhoz, mert érezzük, hogy nagyon is szükségünk van rá. Körülöttünk is ég a gyűlölet tüze, minket is elnyeléssel fenyegetnek a türelmetlenség folyton tornyosuló hullámai, a mi fejeink fölött is meg-megdördülnek az igazságtalanságok villámokat szóró fellegei. Oly jól esik ezektől ide menekülni, Jézus mellé, asztalához járulni, ahol mindig biztonságban érezhetjük magunkat. Ahol a fáradt megerősödik, a gyáva bátorságot nyer, a csüggedő reménységre ébred, a felzaklatott megnyugszik, a kesergő vigaszt talál.

Ez nem hiú álmom, hamar eloszló ábránd, nem jámbor keresztényi vízió, hanem szent valóság. Valóság azoknak, akik valóban meghivottak, akik a lelkiismereten keresztül érzik, hogy őket ide hívják, mert ők kiérdemelték a meghívást. Akik olyan lélekkel, lelkiismerettel jönnek, mint amilyenekkel az első asztalhoz közeledett egy Péter, egy Jakab, egy János és a többi, Judás kivételével. Mert aki Judás lelkületét hozza magával, annak az egész asztal egy szelet kenyérből, egy cseppnyi borból áll és semmi egyébből.

Óh milyen feldult lelki állapottal vehetett részt Judás az utolsó vacsorán, mennyire éghetett az arca, hogy reszkethetett a keze, mikor elvette a kenyeret és a bort, hogy megdobbanhatott a szive, amikor Jézus így szólt: „Aki velem egy tálba márt, az fog elárulni engem”. Őt az együttlét nem nyugtathatta meg, a táplálék nem elégítette ki, ő szeretett volna mielőbb véget vetni a vacsorának, hogy elmenekülhessen a szűrő tekintetek elől.

Azóta annyi év suhant el, de áll ma is a Jézus asztala, ahová ma is hív mindannyiunkat. Jönnek bátorlelkű Péterek, szelidarcu Jánosok, megfontolt Jakabok és Jézusért rejongó annyi sokan, de sajnos, akadnak Judások is. Az első Judás és az azutániak szomorú tragédiái, megvetett szerepük úgy látszik még mindig nem volt elég ahhoz, hogy az emberek mindegyikével a judási szerepet meggyűlöltessék. Vajon azok között, akik ma ez asztalhoz állnak, akad-e Judás? Milyen jó lenne, ha ma Judások nélkül lehetnénk Jézus vendégei. Jézus ugyan őket is hívja, hátha itt átváltoznának.

Az ő nevében hivlak hát ez asztalhoz, ahol képzeletben Jézus ott van a főhelyen. Jöjjetek, álljuk körül . . . emlékezzünk reá. Aztán e közös asztal áldásaiban szálljon mindnyájunkba kitarató akarat, rendületlen bizalom, öntudatos ébredés, megértő szeretet, békés alázatosság, hithűség, hogyha valaki reánk tekint,

megmondhassa, hogy ezeken meglátszik, hogy Jézus vendégei voltak. Amint azonban ide jötök, jöjjetek az önvizsgálat útján át a bűnbánás és a megbocsátás ösvényein. Imánk legyen vezetőnk és kísérőnk ez uton. Imádkozzunk tehát . . .

Ajándék-csere.

Most, amikor a szeretet ünnepén Jézus asztalánál megállok és titeket is ide akarok hívni, hogy ennek vendégei legyetek, képzeletem előtt az első karácsony és annak is egy jelenete elevenedik meg. Az egyszerű istállóban, s még egyszerűbb jászolbölcső előtt a hosszú útban elfáradt, de boldog reménykedésben eltelt bölcsek jelennek meg, hogy a kis Jézus előtt tisztességet tegyenek. De nemcsak tisztességet tettek, hanem drága ajándékaikat: aranyat, tömjént és mirhát, lerakták Jézus bölcsőjéhez. Aztán nemsokára visszafordultak, hogy hazájukba menjenek. Amíg ez történt, amíg ajándékaikat elhelyezték, s közben a kis Jézust nézték, szép lassan ajándék-csere történt. A hozott ajándékokért másokat kaptak. Nem aranyat, ékszer, drágakövet, hanem ezeknél is értékesebb lelki ajándékokat, melyeket magukkal vihetnek, melyeket tőlük senki el nem vehet. Kapták azt az áldott reménységet, melyet Jézus pusztá meglátása nyújtott lelkükben. Nyerték azt az áldott, megnyugtató békességet, melyet az egyszerű istálló, bölcső és az ebben talált boldog harmonia ébresztett lelkükben. Elviszik magukkal azt az erőt és bátorságot, melyet Jézus bátor tekintete ébresztett bennük; azt a szeretetet, melyet a jászolbölcső fölé hajló édesanya tekintete sugárzott rájuk; azt a boldogságot, melyet a Messiásban való hit valóra válása ébresztett bennük. Ajándékaikat ezekkel felcserélve, magukat így meggazdagítva távoztak el a bölcsőtől vissza hazájukba a napkeleti bölcsek.

Azóta minden esztendő karácsonyában látunk ilyen zarándok csapatokat, akik felkeresik Jézus jászolbölcsőjét, akik karácsonykor távolból és közelből felkeresik a templomokat, ahol a beszédeken keresztül az első karácsony elevenedik meg. Vajjon, akik ma zarándokolnak, visznek-e ajándékokat

magukkal és hoznak-e cserébe mást? Vajjon megtörténik-e ma is az a nagyszerű ajándékcseré, amely az első karácsonyban is megtörtént a bölcsekkel?

Amikor tekintetem végighordozom soraitokon, keresem és kérdezem, hogy ti, a ma karácsonyának zarándokai, hoztatok-e ajándékot Jézusnak? Nem aranyat, tömjént, mirhát, hanem ezeknél is értékesebbet? Hoztatok-e tiszta szívet és lelket? Elhoztátok-e a gyűlölettől megtisztított, szeretet virágaival beültetett és megbocsátani, hetvenhétyszer is megbocsátani tudó szívet? Elhoztátok-e az alázatos, a megbántottat megkérni tudó lelki önmagatokat? Elhoztátok-e azt a gondolkozást, mely Jézus nyomdokain vezet titeket, mely odaköt elszakíthatatlanul ahhoz a fajhoz, melyhez tartoztok, ahhoz az egyházhoz, melynek tagjai vagytok? Ha ilyen ajándékokkal jöttetek és ezeket hoztatok magatokkal Jézusnak ajándékba, mondom nektek, hogy értékesebbet hoztatok, mint a napkeleti bölcsek.

Jézus azonban az ajándékot ma is ajándékkal viszonzozza. Az ő ajándéka ez az asztal s a rajta levő jegyek: kenyér és bor. Egyszerű ajándékoknak látszanak így kívülről, de ha megfelelő lélekkel veszed, csodákat rejtenek magukban a te számodra. Minden attól függ, hogy amit te hoztál: szeretetet, jószágot, megbánást, megbocsátást, alázatosságot, hűséget és ragaszkodást, igazak-e, vagy hamisak. Ha azoknak az ajándékoknak a fénye hamis, akkor te is, keresztény testvérem, ezekben a jegyekben csak kenyeret és bort találsz, mely csak a testnek való. De ha ajándékaid igazán való ajándékok, te is olyan ajándékot kapsz e jegyeken keresztül, melynek áldó hatását sokáig fogod érezni. Igen, mert ezeken keresztül erőt kapsz az élet küzdelméhez, biztatást az akadályok között, vigasztalást és megnyugvást életed nehéz, kilátástalan óráiban. Ezek a jegyek, ha szükség, balzsam a szív sebére, fáklyafény a sötétben, életelixir a gyengélkedőnek. Ezekben a jegyekben minden feltalálható, amire szükséged van. Ehhez azonban elengedhetetlen feltétel, hogy te is testvérem, igazi ajándékkal jöjj ide. Ha pedig ezt teszed, egy csodálatos ajándékcseré történik itt, mely boldoggá tesz, megnyugtat és újjászületve enged tovább innen. Hogy pedig ez valóra váljék, jöjjetek, a mi hozott ajándékainknak igazi fényét még egy szívet, lelket tisztító bűnbánó imádságban fokozzuk, mielőtt átadnók.

Jöjjetek imádkozzunk . . .

Jézus válaszol a mi óhajtásunkra.

„Ne féljeteK, hirdetek nektek nagy örömet . . .“ Ezek a szavak jutnak eszembe, midőn a keresztlény világ legszebb ünnepén, karácsonyban, Jézus asztalánál megállok. Nemcsak eszembe jutnak, hanem valami belső kényszer ellenállhatatlanul biztat arra, hogy én is elismételjem az angyali szózatot: „Ne féljeteK, hirdetek nektek nagy örömet.“ Amint e szavakat ismételve, érdekes apróság, naivság jut eszembe, melyet szívesen mondok el előttetek.

A karácsonyi ünnepek előtt egyik vallásos család jól nevelt iskolás kis gyermeke mit gondolt magában, leült és levelet irt a kis Jézuskának. Irta, hogy hozzon neki karácsonyfát Jézus, melyen különböző édességek, játékok és ajándékok legyenek. Érezte a kis fiú, hogy csak úgy minden érdem nélkül kérni nem lehet, ezért felsorakoztatta érdemeit is. Elmondta, hogy szüleivel szemben mindig szófogadó; este és reggel, evés előtt és után mindig imádkozik; úgy az iskolában, mint itthon, pontosan elvégzi a kötelességét; testvéreivel szemben mindig szeretettel viseltetik, soha rosszat nem tesz, csunyákat nem beszél, szóval jó gyermeknek érzi magát. Mindezeket elmondva, arra kérte Jézuskát, hogy el ne feledkezzék róla. Hozzon neki egy ajándékokkal, játékokkal telerakott karácsonyfát. Majd megaggódva, néha félve, máskor megbátrodva várta a karácsony közeledtét. Néha félt attól, hogy hiába irt, talán nem is volt mindig a legjobb; de örvendett, mert mégis az ő szorgalma, engedelmessége megérdemli Jézuskától a kért ajándékot.

A jó gyermek nem is csalódott . . . a jósága, a szófogadás, a szorgalom és a többi gyermeki erények a gyermek óhajtait valóra váltották s karácsonykor a levélre gazdag karácsonyfa volt a válasz.

Az adventben, a karácsonyt megelőző napokban sokszor néztem fürkésző szemekkel az élet utját járók arcába. Akár az öregek, vagy fiatalok, akár férfiak vagy nők tekintetét figyeltem, mindenikben nagy várakozások jelei voltak láthatók. Mindannyiunk tekintete úgy nézett ki, mintha mi is egy nagy kérő levelet irtunk volna — ami lehet, hogy a képzeletben, gondolat-

ban meg is történt — s most váránk a választ. Reménykedve és aggódva számoltuk a napokat mi is, felnőtt gyermekei Istennek s közben nem egyszer sorakoztattuk fel, hogy mit is várunk a karácsonytól. Az öreg még napokat és éveket, erőt, egészséget, reménységet; a fiatal gondtalan órákat, vidám, derűs napokat, A családapák megértést és békés otthont, a szülők gyermekeik biztos jövőjét. A szenvedő enyhületet, a beteg gyógyulást, a tévelygő világosságot, a bujdosó édes otthont. Mindenki várta, hogy az ő óhajaira a karácsony választ, beteljesülést hozzon.

Közben teltek a napok, közeledett a karácsony, míg meg is érkezett. Megérkezett, de hogyan: üres marokkal, vagy talán hozta azt, amire vártunk? Jött-e, hogy választ adjon a mi óhajainkra?

Igen, de csak azoknak a számára, akik érdemessé tették magukat erre s akik nem lehetetlen dolgok megvalósulását várták tőle. Lám a kis gyermek is tudta, hogy nem elég csak kérni, hanem rá kell mutatni, hogy azt kiérdemelte, amit óhajtott.

Kérdezzük meg önmagunkat, vajjon mi mindannyian érdemesek vagyunk arra, hogy óhajaink teljesüljenek? Vajjon vannak erényeink, melyeket felsorakoztathatunk? Ha igen, ha érdemesekké tettük magunkat rá, hogy a karácsony ajándékait elfogadhassuk, akkor a karácsony számunkra nem is jött üres marékkal, hanem gazdag ajándékokkal. Hozza mindazt, amire szivünk, lelkünk vágyott. Akkor számunkra nem üres frázis: „hirdetek nektek nagy örömet“, hanem valóság. Itt van a karácsony ajándékei közül a legértékesebb: ez az asztal. A méltó vendég itt talál választ óhajtására, Mert akik lélekben méltókká tették magukat, azok e jegyeken keresztül mindazt veszik, amire vágytak. Bennük erő, bátorítás, megnyugvás, öröm, vigasztalás, kitartás, béke, megértés van, de csak a méltók számára. Mindenki nézzen hát önmagába és feleljen önmagának e kérdésre: méltó vagyok-e ez asztalhoz? S ha e jegyek az ő számára csak kenyér és bor, ne mást, hanem csak önmagát hibáztassa, aki nem tette magát méltóvá ez asztalhoz. Ha azonban úgy látod, hogy még sem vagy teljesen méltó, most igyekezz azzá lenni, még egy pár pillanat, egy ima, mely mind előkészítheti lelkedet. Jöjjetek hát készüljünk . . . imádkozzunk.

Végrendelkezés.

. . . . aztán hozzáette: „Valahányszor ezt cselekszitek mindig az én emlékezetemre tegyétek.“

Alig van a világon meghatóbb látvány, mint amikor az öreg édesapa végrendelkezik. Egyszer csak megérzi élete végét, a halál közeledését s mégegyszer összeszedi minden erejét, hogy utoljára rendelkezék. Gyermekait magához hívja, szeme a multba néz s képzelete mindent megjelenit előtte. A földeket, a jószágokat, a házakat, minden értéket s aztán rendre kiosztja gyermekei között. Minden gépiesen megy. Ez a tied, az az övé, amaz pedig a harmadiké. Olyan természetes az, hogy ami az övé volt, azt most gyermekei között elosztja, hogy a hangja nem remeg, hogy a szempillája meg se rezdül. Következik azonban a megosztást befejező beszéd. Az utolsó szavak, az élet utolsó felvonása, jelenete. Gyermekeim! Mindennél, amit kiosztottam többet ér, ha szavaimat megtartjátok. Szeressétek és támogassátok egymást. Legyetek jó testvérek. Ha ezt megtartjátok, emlékem így őrizitek meg. Nagy vonásokban minden apa így végrendelkezik. S mégis hányszor történik meg, hogy még friss a sirhant s a testvérek már is összevesznek, ellenségekké válnak s az apa emlékét feledik. Ezek nem méltók a verejtékkal szerzett s nekik hagyott javakra, de nem méltók a névre sem, amelyet reájuk hagyott az apa. Vannak azonban méltó gyermekek is.

Csaknem kétezer esztendővel ezelőtt egy nagy végrendelkezés történt, melynek zárószavai ma is visszacsengnek.

Jézus, a názáreti próféta megérezte, hogy közel van már életének vége, amikor a világtól, a meghitt tanítványaitól el kell hogy váljék. Összegyűjtötte hát a tanítványokat, s egy asztalhoz maga köré ültette, hadd legyenek még egyszer együtt, vacsorázzanak egy asztalnál utoljára. Jézus megérezte a következő napok történéseit. Mikor vége volt a vacsorának, Jézus egy-egy kis darab kenyeret adott mindenik tanítványának, aztán bort s utánna így szólt: „Valahányszor ezt cselekszitek, mindig az én emlékezetemre tegyétek.“ Talán ezek a szavak voltak azok, amiket kifejezetten az összes tanítványainak mon-

dott. Úgy hatnak most ránk ezek a szavak, mint egy végrendekezésnek utolsó záró szavai.

Jézus nemsokára azután meg is halt. A tanítványok, akik egyenes örökösök voltak, mint hozzá legközelebb állók, akiknek átadta lelkének minden vagyonát s akiknek utolsó rendelkezése is szólt, megtartották ezt. Valahányszor összegyültek, kenyeret és bort vettek magukhoz, amit Jézus emlékére tettek. De telt az idő. A tanítványok továbbadták az örökséget s így szállt az apákról fiakra, míg egyszer csak kalmár lelkek kezébe került. Kezdték Jézus rendeletét ide és oda magyarázni, elferdíteni. Szép lassan kivetkőztették eredetiségéből. A kenyérben testet, a borban vért fedeztek fel. Aztán azt hirdették, hogy Jézus teste és vére van azokban. Majd a bort el is tüntették, mert — mondták, ahol test van, ott vér is van — és csak osztót osztottak a hiveknek. Egész tanok, rendszerek alakultak ki abból a vacsorából kiindulva, melyet Jézus félre nem ismerhető módon tanítványaival elfogyasztott.

Az egyik hirdette, hogy a mai kenyérben és borban, amit a lelkész ad a hiveknek, benne van Jézus teste és vére. A másik azt állította, hogy nincs benne, de vagy alatta, vagy felette van.

Kérdezzük meg itt az Ő asztala mellett, hogy vajjon Jézus rendelkezését ők tartották-e be, vagy mi, akik az Ő emlékezetére ma is kenyeret és bort veszünk. Ő nem felel. Feleljünk hát mi. Vajjon ebben a kenyérben és borban jelen lehet Jézus teste és vére, amely már kétezer éve porrá lett? Alig hiszem. Mi csak rá emlékezünk. Ez az emlékezés azonban e jegyeken keresztül a méltó emlékezőnek csodálatos erő, biztatás, orvosság, megbékülés, vigasztalás. Bennük, általuk az emlékek szárnyán visszaidéződik a legjobb ember, a legbátrabb ember s biztat, bátorít: legyetek az én követőim.

Nekünk jól esik, minket megnyugtat, nekünk erőt ad, minket bátorít ez az emlékezés. Tudjuk, hogy megtartottuk emlékeiket úgy, amint Ő mondta, meghagyta azt.

Ebben a tudatban közeledjete e szent asztalhoz. Előbb azonban tegyétek méltókká magatokat. Gyarlóságaitokat vetkőzzétek le, bűneiteket bánjátok meg és egy eddiginél is jobb utra térésedet határozzátok el. Ezért, ezeknek valóraválásáért, a lélek megtisztításáért, ez asztalhoz való méltóvá levésünkért jőjjetek imádkozzunk.

Ahol Jézussal találkozunk.

„Ne féljeteK, mert jól tudom, hogy a megfeszített Jézust keresitek . . . feltámadott“. A legelső husvét hajnalán elhangzott angyali szózat jut eszembe, mikor ez asztalnál megállok. Ezekkel a szavakkal bátorítalak én is titeket, akik a ma husvétján Jézust kereső lélekkel igyekeztetek e hajlékba és közeledtek az ő asztalához.

A nagypénteki gyászos tragédia után mindazoknak, akik Jézushoz közelebb állottak: tanítványoknak, szent asszonyoknak, követőinek egy lehetett a vágyuk: még egyszer találkozni vele, még egyszer látni Őt. Ezt a vágyat mindenikben más és más lelki élmény váltotta ki. Egyik azért akarta látni, hogy kétségét eloszlassa, a másik, hogy megbotlásainak indító okait elmondva, háborgó lelkét megnyugtassa. Az egyik úgy érezte, hogy kellőleg nem vett búcsút tőle, a másik még jobban emlékezetébe akarta vésni vonásait. Az egyik hitet, bátorítást, megerősítést várt a mégegyszeri találkozástól, a másik pedig vigasztalódást.

Ez a találkozásra való vágyakozás vezette el őket az első husvét hajnalán Jézus sirjához, ez a vágy töltötte be lelküket, amikor mint tanítványok együtt voltak, amikor aztán Emmausz felé tartottak és életük annyi sok jelenetében. Addig vágytak erre, mignem találkoztak is. Az üres sirnál megtudták, hogy feltámadott. A kételkedő Tamás találkozott és megbizonyosodott, amikor sebeit megláthatta. Az összegyűlt tanítványsereg hallotta hangját, amint „béke veletek“ köszöntéssel beköszönt a hajlékba. Az Emmausz felé igyekvő két tanítvány mellé egyszer csak valaki odaszegődött és velük ment, hogy fölismerjék benne azt, akivel találkozni szeretnének. Péter akkor találkozott vele, amikor azt mondta neki: „megyek Rómába, hogy újra megfeszítsenek“. Saul pedig a damaszkuszi úton, amikor ezt mondta neki: „Saul, Saul miért üldözöl engem“. Ma egyik, holnap a másik s végül mindenik találkozott a feltámadott Jézussal, aki

nagyon vágyott a találkozásra, mert igaza volt a husvétii anyagának: „föltámadott”. A testet megölhették, de a lelket nem. Jézus szelleme kilépett az erőszak, a hatalom sírjából, hogy tovább éljen és munkáljon. S az élet különböző megnyilvánulásaiban föl lehet ma is találni Jézusnak ma is élő szellemét. Találkoztak vele az első keresztyények és biztatást, bátoritást nyertek az üldöztetések között. Találkoztak a türelmetlenség száműzöttjei és álláspontjukban szilárdságot nyertek tőle. Találkoztak a hitujitók, a máglyára ítélték és lelkesedést nyertek tőle. Találkozott az utlan bujdosó, amikor valaki megnyitva hajléka ajtóját, szeretettel hívta pihenőre; az éhező, amikor egy jóságos kéz kenyeret nyújtott feléje; az elesett, amikor valaki felemelte őt; a megrágalmazott, amikor valaki védelmébe vette. Mindenütt, ahol segítettek, ahol megvédelmeztek és vigasztaltak, ott Jézus szellemével találkozott az ember.

Tudom, hogy ti is találkozóra vágytok. Azért jöttetek ide, hogy találkozzatok vele, mert szükségetek van e találkozóra. Van, aki megerősödést, lelkesedést, vigasztalást, van, aki békeséget, nyugalmat vár a találkozótól. Igen, mert vagyunk itt üldözöttek, kitagadottak, csalódottak, megbotlottak, csüggedők, fáradtak és kételkedők. És én ide hivlak ehhez az asztalhoz, az Ő asztalához. Szelleme körülengeni ezt az asztalt és mi találkozzunk vele. Találkozzunk abban az elhatározásban, mely ez asztal körül születik meg lelkünkben. Találkozzunk abban a bűnbánatban, mellyel megtisztítani igyekszünk magunkat, abban a megbocsátásban, mellyel megbocsátunk az ellenünk vétetteknek, és abban a szeretetben, mely mindnyájunkat itt összekovácsol, egyé forraszt. Jöjjetek hát e szent találkozóra. Jöjjetek méltó szívvvel, méltó lélekkel és gondolattal, mert csak így találkozhattok vele. Ez a találkozás pedig legyen megindítója az életben elkövetkezendő sorozatos találkozásoknak. Mielőtt azonban idejőnnétek, imádkozzunk.

Önvizsgálat egy asztalnál.

Asztalnál ültek. A szokásos husvétii bárányt fogyasztották el a Mester és az Ő tanítványai. Nem az első volt s mégis valami rendkívüliség vonult végig rajtuk. Már a külső viselkedésük is olyan volt mindeniknek, mintha ma lettek volna először a Mesterrel. Lelkük mélyén nem a régi rend és béke honolt. Talán az váltotta ki külső és belső lényük változását, hogy a Mester sem volt a régi. Látszott rajta, hogyha testileg közöttük is van lelke, gondolata a multat járja, a jövőt fürkészi. Ott ült az asztal mellett, de igensokszor be-benézett a végtelenbe, mintha senki sem volna mellette. Beszélt ugyan hozzájuk, de nem úgy mint máskor, mert volt szavában valami érthetetlen, megmagyarázhatatlan, volt valami vád, kétkedés. Úgy érezték szavából, mintha messzi-messzi akarna menni, ahová ők nem kísérhetik el. Ahogy beszélt, mindinkább összerázkódtak és mind jobban megerősödött ez a gondolatuk, feltevésük. Beszélt a multról, hogy azt el ne feledjék. Beszélt arról, amit nekik régen meghagyott. Aztán eléjük tárta azt a szomorú közeljövőt, melyet lelke megsejtett. Elmondta, hogy mi fog vele történni, hogy valaki éppen a tanítványok közül fogja elárulni. Összerezzenek mind és megkezdődött az önvizsgálat. Magába nézett mindenik. Elvonult előttük a mult, a tervek és álmok sokasága. Aztán tovább mentek a vacsora végeztével. A Mester szavai folytatták a vádat: „ma mindannyian megbotránkoztok énbennem.” Mintha egy újabb biztatás, unszolás lett volna e vád is arra, hogy a tanítványok önvizsgálatot tartsanak. De Jézus még ezzel sem elégedett meg. A legbátrabb és leghűségesebb tanítványnak mondta: „Mielőtt a kakas megszólal, háromszor tagadsz meg engem”. S az asztalnál megkezdődött önvizsgálat folyt tovább.

A Mester közelében azonban egyik sem ismerte meg helyesen önmagát. Az a halás, mely Jézusról rájuk áradt, hűségesekeknek, bátraknak, kitartóknak mutatta őket. Mind megdöbbenek arra a gyanúsításra, hogy éppen egy tanítvány legyen az áruló. Mindeniküknek fájdalmat okozott, hogy a Mester

igy félreismerte őket és azt állítja, hogy mind megbotránkoznak benne. És Péter igyekezett is az elfogatás perceiben kardjával bebizonyítani azt, hogy Jézus tévedett. Jézus azonban jobban ismerte tanítványait mint azok önmagukat, mert jóslásai beteljesültek. Ahogy távol kerültek a Mestertől, kitünt szunnyadó énjük. Judás a pénzsovár kész volt az árulásra is, inkább választva a pénzt, mint azt, hogy az igaz ember mellé álljon. Péterben felébredt a gyávaság magáramaradottságában s a kakasszólás előtt megtagadta Mesterét, mintsem vállalta volna az esetleges próbákat. Tamásból a kételkedés megtestesítője lett, aki csak szemeinek hitt.

Azóta sok év suhant el az emberiség feje fölött. Azóta is sokszor és sokan állottak Jézus asztala körül, de, hogy milyen lélekkel és gondolkozással mentek tovább onnan és mit műveltek azután, most ne kutassuk. Minket, Jézus mai tanítványait, akik ma álljuk körül az ő asztalát, önmagunk kell, hogy érdekeljen.

Tudom, hogy a ti szívetek is megdobbanna, ha azt mondanám, hogy közületek valaki elárulja Jézust, ha azt mondanám, hogy megtagadja Jézust, vagy hogy kételkedik Jézusban. Igen, mert most közel vagytok ez asztalhoz, most szent hevület tölti el lelketeket itt e templomban s érzitek azt a nagy lelki közösséget, mely egy nagy családba összefog, de mi lesz akkor, amikor eltávoztok innen? Vajjon mikor távol lesztek e templomtól, ez asztaltól és közösségtől, amikor titokban megkisértének, amikor anyagi javakat ígérnek, amikor megfenyegetnek, akkor hogyan fogtok viselkedni? Most tartsatok önvizsgálatot és feleljetek önmagatoknak. S ha érdemeseknek tartjátok magatokat, úgy jőjjetek e szent asztalhoz. Jőjjetek és vegyétek e jegyeket, hogy hűségetekben kitartók, szilárdságotokban sziklához hasonlóak s hitetekben kételkedés nélkül valók lehessetek az élet minden körülményei között. Mielőtt azonban ide jönnétek, imádkozzunk.

Jézus szavait igazoló asztal.

Husvét ünnepén az Urasztala előtt állva, eszembe jutnak Jézusnak azok a kijelentései, amelyek akkor, amikor elhangzottak, talán sokak előtt érthetetlenek voltak. Tanítványainak, mielőtt elküldötte őket, ezeket mondta: „Ne féljete azoktól, akik a testet ölik meg, a lelket pedig meg nem ölhetik“. Azután hallgatóságának önmagáról így nyilatkozott: „Én vagyok a feltámadás és az élet“. Tanítványainak az Ő jövőjéről így beszélt: „Szükség az ember fiának adatni a bűnös emberek kezébe és megfeszíttetni és harmadnapon feltámadni“. Majd meg így figyelmezteti őket: „Minek utánna föltámadok, előveszlek titeket Gallileában“. Mind olyan kijelentések ezek, melyeket a még mindig mellette levő tanítványok sem nagyon érthettek meg. Hogy a lelket megölni nem lehet, hogy harmadnapra feltámad, hogy egyenesen ő a feltámadás s hogy majd, ha föltámad, előveszi őket Gallileában, ezek a tanítványok előtt is olyan kijelentések lehettek, melyekre bizonyára bővebb magyarázatot vártak.

Jézus ezekre nem előszóval, hanem tetteikkel felelt. A nagypénteki véres dráma ugyan ellenkezőjéről beszélt, de a husvét igazolta Jézust és szavait. A testet megölték, de a lélek tovább, örökké él. Harmadnapra, amint mondá, feltámadott, Gallileában találkozott tanítványaival. Tanítványai és hallgatói előtt igazolta azt a kijelentését, hogy Ő a föltámadás, mert amíg ember lesz ezen a földön, Jézus mindig fog élni. Él azokban az eszmékben, amelyeket elzárni, elföldelni, megölni sohasem lehet.

Az első husvét óta csaknem kétezer esztendő suhant el, amely idő ugyancsak igazolta Jézust és az Ő kijelentéseit. Hatalmasok, gazdagok, uralkodók és koronás fők azóta hányan éltek és tüntek el, akiknek nevét sem halljuk soha emlegetni. De Jézus ma is úgy áll előttünk, mintha még a tegnap is élt volna. Ez az ünnep is, melyet most ünnepelünk, az a keresztény szellem, amely áthatja életünket, ez az asztal, amely mellett az ő meghagyását követjük, mind bizonyosságai Jézus kijelentéseinek.

Ha semmi sem volna a mi életünkben, ami Jézusra emlékeztet, csak ez az asztal, az is elég volna ahhoz, hogy igazolja Őt. Mert vajjon nem él-e ma is az, akit annyit emlegetünk? Nincsen-e közöttünk az, akinek asztalához annyiszor állunk? Nem vezet-e és nem irányít-e az, akinek szellemét igyekszünk magunkévá tenni és terjeszteni?

Voltak emberek, akiket koruk nem értett meg, akiknek szellemi alkotásait és kijelentéseit az élő emberek megérteni nem tudták, akik messze megelőzték korukat. De multak az évek és évtizedek s a meg nem értett és kellő jutalmazás nélkül elhalt emberek emlékét az utókor hálás kegyelettel áldotta, mert ráébredtek alkotásaik nagyszerűségére, amikor az idő tett bizonyosságot mellettük.

Ezek között Jézus volt az, akit legkevésbé értették meg, akit megfeszítették, hogy utját állják tanai elterjedésének. De multak az évek és évszázadok és az emberiség ajkán élő tanok igazolták Jézust. Őt igazolja ez az asztal is. Azt mondja nekünk, hogy él, feltámadott és itt van ma is közöttünk. Jöjjetek hát, legyetek az Ő asztalának vendégei. Megilletődött lélekkel, megtisztult és hálatelt szívvvel közeledjete ehhez az asztalhoz, hogy méltó vendégei legyetek. Aztán ha eltávoztok ez asztaltól, igyekezzetek a ti életetekkel igazolni Jézust a még mindig kételkedőkkel szemben. Mielőtt azonban idejönnétek, tartsatok lelkivizsgálatot, emelkedjete önön birátokká. Imádkozzunk . . .

Együtt egy akarattal.

„Mikor pedig a pünköszt napja eljött volna, valának mindnyájan egy akarattal együtt“. Az apostolok cselekedeteiről írott könyv szerzője e szavakkal vezeti be az első pünköszt történetét. Lehetne-e arról a kis seregről, Jézus tizenkét tanítványáról dicséretesebbet mondani, mint azokat a szavakat, melyeket e szent asztalnál ma, a pünköszt ünnepén magam is elismételgetek: valának egy akarattal együtt.

Amióta a Mester itt hagyta őket, talán ez volt az első

alkalom, amikor ezt róluk el lehetett mondani, Addig úgy külsőleg testben, mint belsőleg lélekben, külön voltak. Szétszórta őket a riadalom, félelem és különböző gondolkozás. Egyikük erre, másikuk arra huzódott el. Egyik lelkét jobban mardosta a bizonytalanság, mint a másikat. Egyikre jobban reánekezedt a kétség, mint a másakra. Mindenik talán külön-külön vívta meg a maga lelki harcát, hogy arról tudomást senki ne szerezhessen. Aztán dolgozott a lelkiismeret is. Egyik-másik nyugalomát az is felverte, mert számonkérte, hogy miért tagadta meg a Mestert, hogy miért kételkedett, vagy hogy miért aludt el, amikor vigyáznia kellett volna?

Amikor, pedig a pünköstnek napja közeledett, a megbánások felett megnyugodott a lelkiismeret. Szép lassan kezdett oszladozni a kétség, mind inkább a bizonytalanság fölé emelkedtek. Összegyültek egy házba. Fülükbe csendült Jézus igérete, hallották biztató szavát. Lelkük mélyén egy csodálatos változás, az öntudatra ébredés ment végbe. Egy pillanat műve volt az egész. A csüggedt, fáradt, ernyedt akaratu tanítványokból egyszerre bizakodó, tette kész férfiak lettek, akik elindultak azon az uton, melyen a Mesterrel jártak. Ezt a ritka pillanatot örökítették meg és szinesítették meg az első pünköst leirói.

Azóta minden évben megünnepli a keresztény emberiség annak a ritka pillanatnak az emlékét. Elődeink is, akik Jézus követőinek, tanítványainak nevezték magukat, mindig összegyültek e napon és mi is, akik e nevezetre büszkék vagyunk, eljöttünk e hajlékba. S ha az első pünkösti nagy eseményhez elég volna az, hogy összegyüljünk, annak már is eleget tettünk. Minden pünköstben összegyült a keresztény világ színe-java s mégsem lett megismétlődése az első pünköstnek. Nem, mert a külső együttlét nem elég, kell a belső egyakarát is.

Pedig ha valaha vártunk, ma igazán arra várunk, hogy Istennek szentlelke kitöltessék reánk. Az emberiség sóvárogva vár, vár valami után, ami új és jobb, szebb és boldogabb világot, életet teremtsen az ember számára. Hiába tagadnók, látszik az arcunkon, hogy mi is arra vágyunk. Minden naptól, de különösen a pünkösttől vártuk és várjuk ezt. És erre okunk is van, mert egyszer, egy pünköstkor valóban az emberiség szebb és emberibb jövője indult volt el. Amint az első pünköstkor sem volt elég a pusztá összegyülés, úgy ma sem elég ez. Együtt kell lenni, de egy akarattal.

Mi, akiket szélszórt a mostoha idők vihára, akiket kételkedőké tett annyi sok csalódásunk. akiket csüggedővé tett annyi sokszor szétfosló álmunk: tudunk-e együtt lenni egy akarattal? A régmúlt emlékei, a történelem igazságainak tanulságai öszszébb tudnak-e kovácsolni minket? Egymástól való el-eltávolodásunknak szivünkbe dobbanása gondolkozóba tud-e ejteni minket? Csüggedő lelkünkben származó búsulásunk bizakodásra tud-e serkenteni minket? Legyen számunkra e pillanat olyan, mint az első tanítványok pünkösztje. Legyen önmagunkra találás, öntudatra ébredés. Aztán egy közös akarattal forrják össze a mi lelkünk, hogy mi is csodát tudjunk művelni.

Ez asztalhoz való közeledésünk illesse meg lelkünket és adja meg a közös akarathoz szükségeseket, hogy mint az első tanítványok, mi is bátran, nagy elhatározásokkal, semmitől vissza nem riadva léphessünk a zajló világ elé. Mielőtt azonban ez asztalhoz járulnátok, jöjjetek, egy imában kérjük Istent, hogy tegyen méltóvá minket.

Nem hagylak titeket árván . . .

„Nem hagylak titeket árván, mert veszitek a szentlélek ajándékát“. E sokat jelentő biztatás és bátorítás csengett a tanítványok fülébe az első pünköszt reggelén. A Mestertől hallották e szavakat, amikor lelkükben felvetődött a gondolata annak a nem várt állapotnak, amikor magukra maradnak, amikor Jézus már nem lesz közöttük. S most magukra vannak. Olyanok, mint a pásztor nélkül maradt nyáj, mint a szülők nélkül maradt gyermekek. Jeruzsálem egyik házában kis szobájában húzódtak meg, ahonnan figyelték az ünnepre menő sokaságot. Elhagyatott árvaságuk ólomsullyal nehezedett rájuk s néha a félelem és ijedtség rázta meg testüket és lelküket. A világ zaja, az emberek gunyolódása és rosszindulata elől húzódtak el abba a házba, hogy megnyugtassák egymást és önmagukat. A közös sors, az egyforma fájdalom hozta és kapcsolta őket egybe. S amikor úgy érezték, hogy elhagyatottságuk a legélszomorítóbb, árvaságuk tudata a legélszomorítóbb és reményük mécsese

kialvófélben van, akkor csendült talán legélénkebben vissza Jézus régebbi ígérete: „Nem hagylak titeket árván, mert veszitek a szentlélek ajándékát“.

Mintha egy kinos álomból ébredtek volna föl a biztató kilátásokkal teli valóságra. Mintha kialvó reményük mécsesébe új adag olaj öntetett volna. Mintha a tétlenség láncaitól lekötözött akaratukat valaki fölszabadította volna. Mintha néma ajkaik ajtóit valaki föltépte volna. Mint egy test állott talpra a tizenkét tanítvány, mint egy akarat úgy állottak a tettek mezejére és mint egy ajak szólalt meg a tizenkettő. És olyan dolgot műveltek, melyet ma is megünnepelünk. Többé már nem féltek, nem remegtek. Nem törődtek sokak gunyolódásával, közönyével, mert maguk között érezték a Mestert, akinek visszatért lelke csodákat művelt a tanítványokkal. Ez eredményezte azt, hogy az első pünköst alkalmával úgy lerakták a keresztény anyaszentegyház alapjait, hogy azt az idők viharai megingatni nem tudták,

Ma, amikor e magasztos pünkösti ünnepen megállok Jézus asztalánál, az első pünköst ünnepe jelenik meg lelki szemem előtt. Ugyanakkor testi szememmel egy másik képet látok, mely nagyon hasonlít az elsőhöz. Látlak titeket, akik olyan szép számmal gyűltetek össze ide, ebbe a hajlékba. Az élet küzdelmében elfáradva, a mindennapi élet robotjának zajától űzve, az emberek bántalmaitól és meg nem értésétől kergetve, elhagyatott árvaságunk tudatában, az érvényesülés utjáról való letaszitottságunk érzetében, mint megfélemlített remegő tanítványok gyűltünk ide össze. Érezzük, hogy olyan sullyal nehezedik reánk jövőnk bizonytalanságának ezer gondja. Reményeink pislákoló mécsese már-már utolsó lobbot vet. A közös sors, az egyforma szenvedés hozott ide mindnyájunkat s mindaz, ami közös, együvé tart, összekovácsol minket. S mi is várunk itt valamire. Valamire, ami kiemeljen e sötét bizonytalanságból, ami újra edze fáradt akaratunkat, ami bátorságot öntsön csüggedő önmagunkba.

Nekünk nem Jézus eleven hangja — mert a valóságban mi azt sohasem hallottuk, — hanem a múlt történelme, a tanítványok élete és olyan sok magára maradt ember és nemes ügy diadalutja mondja: „nem hagylak titeket árván, mert veszitek a szentlélek ajándékát.“

Erre az ajándékra volna nekünk is szükségünk a tanítvá-

nyokhoz hasonló elhagyatottságban élőknek, hogy jobb és emberibb életet teremtsünk önmagunknak. Ezt várjuk, ezért kérdezzük ma talán nagyobb aggodalommal, mint valaha: vajjon kitöltetik-e mireánk ez az életet alakító pünkösti szentlélek? Eljön-e újra, hogy életre ébresszen, tette serkentsen, hogy elhatározásra késztesen? Vajjon rajtunk, magunkra maradollakon beigazolódik-e, hogy az ígéret: „nem hagylak titeket árván” — nem pusztá ígéret csupán.

Testvéreim! Ha az első tanítványokhoz hasonló lélekkel jöttetek e templomba, ha megfelelő szívvel és lélekkel közeledtek ez asztalhoz, úgy méltán várhatjátok ma is a szentlélek kitöltését. Akkor e jeleken keresztül lelki fény fog vetődni arra az utra, melyen célhoz érhetek. Akkor e jegyekből erő és kitartás, bátorság és bizalom fog szállni mindnyájatokra, mely a holnap küzdelmeihez és bizonytalanságaihoz elengedhetetlenül szükséges. Ez lesz ama isteni erőnek, a szentléleknek megismételt kitöltése.

Ehhez azonban méltónak is kell lenni. Jöjjetek hát, egy közös bűnbánati imában tegyük magunkat méltóvá e szent asztalhoz és a szentlélek kitöltéséhez. Imádkozzunk . . .

A szeretet nyelvén.

„ . . . és kezdének szólni más nyelveken”. Az apostolok cselekedeteiről írott könyv szerzője az első pünköst történetének megírásánál kiemeli azt, hogy a tanítványok más nyelveken, azaz olyan nyelveken kezdetek szólni, melyet mindenki megértett. Pedig a könyv szerzője szerint ott különböző vidékekről, más országokból, délről és északról, keletről és nyugatról valók voltak összegyűlve, akik különböző nyelveken beszéltek. Mégis a tanítványok beszédét megértették. A felületes vizsgálódó előtt csodálatosnak tűnhetik fel, de aki a pünköst lényegébe beleláthat, az természetesnek tartja, hogy a tanítványokat ama napon mindenki megértette.

Városokon a parkokban és sétatereken, vagy nyaralókon sokszor lehet látni különböző nemzetiségű gyermekeket, akik

mind más és más nyelveket beszélnek és mégis megértik egymást. Dajkájuktól pár lépést odébb mennek, jétékba kezdenek és megértik egymást. Vagy talán a gyermekeknek van egy nemzetközi nyelvük, melyen minden gyermek beszél? Vagy talán igaz lehet az a föllevés, hogy az ők gondolkozásuk még nem érhetett el ahhoz a bábeli állapothoz, amikor a gyűlölet, a rosszindulat nyelveiket összezavarja.

Egy már értelmesebb és a dolgok fölött gondolkozó gyermek kérdezte meg édesapját: Hogyan lehetséges az, hogy minden gyermek Istennek gyermeke és mégis különböző nyelveken beszélnek, hogy egyik nemzetbeli nem értheti meg a másikat? Ha Isten mindnyájunknak egyformán édesatyja, miért nem adott mindenkinek egyforma beszédet, hogy egymást mindenki megérthetné s így inkább éreznők, hogy egymás testvérei vagyunk. A jó Isten erről régen gondoskodott — felelte az apa. Mindenkinek egyforma nyelvet adott. S amikor az emberek e nyelvet már-már teljesen elfeledték, elküldötte e nyelv nagy tanító Mesterét, a názáreti Jézust. E nyelv a szeretet nyelve. Jézus e nyelv abc-jét és minden szabályát ebben foglalta össze: szeresd az Istent, szeresd felebarátodat.

A tanítványok e nyelven szólaltak meg az első pünköst alkalmával. S azért értették meg mind az ottan lévők, mert valamikor gyermekkorukban többé-kevésbé mindenikük beszélte e nyelvet. Aztán jött az élet, a robot és a hajsza, a tülekedés és küzdelem s ebben az áldatlan harcban más nyelvet tanultak meg. Ámde a gyermekkorban megtanult nyelvet feledni nem tudták. Annak abc-je ott volt szívük mélyére húzódva s várták, amig valaki előhívja, fölébreszti. A tanítványok pedig ezt művelték. Péternek minden szavára ébredezni kezdett az emberek szive mélyére huzódott szeretet, melynek aztán az lett az eredménye, hogy megkeresztelkedtek háromezeren.

Ma ismét pünköstöt ünnepelünk. Lelkünknek vágya idehozott e templomba minket. Itt pedig pünkösti csodáért áhítunk. Körülálljuk annak asztalát, aki a szeretet nyelvére akarta újra megtanítani a felnőtt emberiséget, Akinek szava annyira át volt itatva szeretettel, hogy a szegény és gazdag, a bűnös és büntelen, mindenki megértette. Ez asztal körül is ez a szeretet zsongja körül lelkeinket, ez a szeretet kérdez meg, ez a szeretet hív közelebb s ez a szeretet áldd meg minket. Megértjük-e a szeretetnek eme nyelvét? Gyermekkorunk nyelvét

teljesen megsemmisítette-e az, amit azulán a sivár, durva élet adott, vagy erre a melodiára újra hasonzöngésbe jön?

Aki megéri, mit tesz? Az első pünköstkor megtértek és megkeresztelkedtek. Mi is térjünk meg a bűn, a tévedés útjáról. Térjünk meg a harag és gyűlölet ösvényéről, a közöny és a megátalkodottság útjáról és keresztelkedjünk meg a szentlélek csodákat művelő erejével. Legyünk erősek és bátrak egy emberibb, egy nemesebb életre, melyben a mindenenket átfogó szeretet lesz a mi életünk irányítója. Igérjük meg és próbáljuk is meg aztán e nyelven szólalni a mindennapi élet megnyilvánulásaiban is.

A szeretet nyelvén hivlak ez asztalhoz, e nyelven szólítalak föl, hogy mielőtt idejönnétek, imádkozzunk.

Erőforrásunk.

Pünköst ünnepén, a keresztény anyaszentegyház megalakulásának emlékünnepén, amikor Jézus asztalánál megállok, akarva, nemakarva, az első keresztény gyülekezet képe varázsolódik lelki szemeim elé. Milyen nagy lelkesedés között alakult meg, milyen boldog örvendezéssel hajtotta a csaknem háromezer hívő fejét a keresztviz alá és milyen megnyugodott lélekkel indulhattak el a keresztény életuton. Mindezekről csak az alkothat magának fogalmat, aki megéri az önakaratából megtért ember lelkivilágát. Amilyen nagy lelkesedéssel és boldog örvendezéssel indult el a kis keresztény csoport, éppen olyan nagy akadályokkal találta magát szembe. Hiába voltak háromezeren, hiába nőtt folyton a számuk és alakultak máshol is keresztény gyülekezetek, elenyészően kevesen voltak számban azzal a tömeggel szemben, mely rossz szemmel nézte munkájukat és mindent megtett fejlődésük megakadályozására. Az egyszerű kényszertől a legsúlyosabb erőszakoskodásig mindent elkövettek zsidók és pogányok, hogy a keresztény gyülekezetek megsemmisüljenek. Üldözték uton-utfélen, megrágalmazták minden rossz tett elkövetésével, őket okolták minden csapásért, mely a vidéket sújtotta. Úgy bántak velük, mint a tár-

sadalomra ártalmasokkal: összefogdosták, rabságra vetették és börtönbe zárták. Majd kegyetlen kínzásokkal próbálták eltéríteni a keresztény egyháztól. Cirkuszok és arénák porondjain keresztényeket téptek szét a vérszomjas oroszánok, melyekben ezrek gyönyörködtek. Pogány kegyetlenséggel igyekeztek megfolytani mindent, ami keresztény volt.

És mégis. A keresztények csoportja minden üldöztetés és kegyetlenkedés ellenére is folyton nőtt, szaporodott. Mintha a legyilkoltatottak, vadállatokkal széltépettek másodmagukkal támadtak volna fel. Mind többen és többen lettek.

Amikor ezeket halljuk, lelkünkben fölvetődik a kérdés, hogyan volt ez lehetséges? Mi adott erőt az ifjú kereszténységnek ilyen példátlan kitartásra, állhatatosságra, megmaradhatásra? Kérdésünkre a szentírás felel, amikor elmondja, hogy az első keresztények buzgók voltak a könyörgésben és a kenyérnek megszegésében. Igen, pincékbe, sötét katakombákba huzódva imádkoztak és törték meg a kenyeret, amint azt Jézus meghagyta volt. Ezekben voltak ők buzgók. Az, hogy összegyűlhettek, hogy imádkozhattak, hogy egy közös asztalnál Jézus emlékezetére megtörhették a kenyeret, olyan erőforrás volt számukra, mely minden körülmények között erőt és kitartást adott nekik.

Ma is, a ma élő kereszténynek is szükség van erőforrásra s ezek között nekünk van leginkább szükségünk, erdélyi unitáriusoknak. Ugyan a mi próbáink sokkal kisebbek, mint az első keresztényeké voltak, de azokban sem tudnánk megállni, ha nem volnának erőforrásaink, ahol időnkint megállva, ellát-hassuk magunkat a szükségesekkel. Minket a mostoha sors, a felekezeti türelmetlenség, az egyenlőtlen bánásmód gyengítenek és akadályoznak vallási elhivatásunk megélésében. Sokszor csüggedés, reménytelenség, megfáradás, kimerültség vesz erőt rajtunk. Hogy azonban meg nem semmisültünk, el nem estünk és a harcot fel nem adtuk, annak köszönhetjük, hogy a mi számunkra is nagyszerű erőforrások állottak készen. Ezek között első helyen áll ez az asztal. Hányszor állottuk körül ez asztalt fáradtan, csüggetegen, borongó tekintettel, de valahányszor részesei lehettünk, mindig ujjászületve távozhattunk el mellőle. Érezzük, hogy új erő, bátorság szállt itt szivünkbe, melytől az arcunk is kiderült.

Jöjjetek most ide testvéreim. Buzgó lélekkel álljátok körül

ezt az asztalt, a mi erőforrásunkat, hogyha megfáradtatok, új erőt, ha csüggedtek, reménységet, ha üldöztettek, védelmet, ha keseregtek, vigasztalást nyerhessetek. Jöjjetek, de olyan lélekkel tegyétek, mint az első keresztények, hogy ezáltal kiérdemeljétek azt, hogy úgy szálljon reátok ez asztal áldása, mint az első keresztényekre.

Nemcsak kenyérrel él az ember.

Most, amikor őszi hálaünnepünkön Jézus asztalánál beszélek, az ő már sokszor hallott, szinte közmondássá vált nagyjelentőségű szavai jutnak eszembe. Azok a szavak, melyeket a pusztába való visszavonulása idején mondott a megkísértőnek: „Nemcsak kenyérrel él az ember, hanem Istennek minden igéjével.” Kisértések között hangzottak el először s kísértésekkel tele világban ismételem, ujitom fel magam is ezeket a szavakat.

Képzeletem előtt a jelen pillanatban újra megjelenik a mozgalmas nyár s annak minden kis részében ott látom az embert. Az embert, aki nélkül el sem lehet képzelni munkás nyarat. Ott látom mindenütt: hajnalban, alkonyban, jó és rossz időben, de mintha nem egyedül lenne. Az az érzésem, mintha valaki állna mellette és biztatná, mert nem akar fáradságot, pihenést ismerni. Mintha valaki biztatná a szó ostorával, ha lankad, csügged: változtasd a köveket kenyérré. Mintha mondaná: ez az idő a tied, most csinálhatsz, formálhatsz mindenből kenyeret. Az ember pedig megy, fut, rohan. Fárad és verejtékezik, küzd és izzad. Reggeltől estig, szinte megállást sem ismerve, űzi és hajtja magát. Még éjszakája sem igen van, mert akkor mind azon töri a fejét: hogy tudnék eleget tenni a kívánságoknak, hogy a kövekből kenyeret varázsoljak. Valaki, egy láthatatlan, folyton űzi, ugratja az embert. Minden reggel melészegődik, egész héten, hónapon, nyáron keresztül sarkában van. S az ember csaknem kénytelen engedelmeskedni. Megpróbál kőből, földből, fából és mindenből, ami erős keze közé kerül, kenyeret varázsolni. Igen, mert kell a kenyér. Kell neki, kell családjának, éhes gyermekeinek. A kenyér a lélfenntartás feltétele, nélküle élni nem lehet. S ha ezért az ember fárad és

küzködik, az csak természetes. De nem természetes az, amikor az ember csak ezért dolgozik és küzd. Amikor csak a nyomában álló sátánt hallja: „változtasd a köveket kenyérré”. Amikor a parancsnak szolgálva, annyira a földre szegzi tekintelét, hogy csak azt a tárgyat látja, melyet kenyérré akar varázsolni. Amikor a kenyér gondja annyira lefoglalja, hogy életének egyetlen törekvése csak az lesz s egész lénye a kenyérkereseten keresztül egyenes rabszolgája lesz a testnek.

Ez a mai élet, világ valósággal termeli a test vágyainak kielégítését szónokló kisértőket. Mindenkinek akad a nyomában nem is egy, aki nem hagyja az embert nyugton. Némelyeket talán még ide is elkísér, de itt talán távolabb áll. Igen, mert itt más az élettér, más a felfogás. Itt mindenkinek eszébe kell, hogy jusson, hogy lelke is van. Itt a lélek is élni kezd és követeli a maga táplálékát. Itt mindenkinek be kell látnia, hogy nemcsak a testnek, hanem a léleknek is kell, hogy tápláléka legyen, mely fenntartja, élleti, mint a testet. Itt mindenkinek meg kell, hogy értse Jézus szavát: „Nemcsak kenyérral él ez ember.”

Testvéreim, kik az egész nyarat a kenyérért küzdöttétek át, s akik ma hálaaképpen ünnepeltek, mert a test tápláléka a kenyér megadatott, ne feledjétek, hogy nemcsak kenyérral él az ember. Hogy itt vagytok, hogy a szent asztalhoz készültök, már is bizonyosága ennek. Úgy látszik, megérezte, hogy nem elég a kenyér, az élethez több is kell.

Igen, kell küzdeni a testi javakért, helyes gondoskodni a kenyérről, sőt okosság biztosítani jó előre a testet, de ugyanakkor nem szabad feledni, hogy lelkünk is van, hogy a léleknek is van szüksége táplálékra. Ennek tápláléka pedig Jézus szavában bennefoglaltatik: Istennek minden igéje. Ez az ige pedig itt e templom boltivei alatt száll a lelkekbe.

Ez a pillanat is, amikor e jegyekből részesültök, nem más, mint a lélek kielégítésének áldott szent pillanata. Itt a lélek lép előtérbe, az kéri a maga táplálékát és az elégül ki itt. Óh, szent és áldott ez a perc, amikor az évi termés, a kenyér után, Isten igéjével is megelégtetünk.

A teljes megelégtetés föltétele a lélek előkészülése. Készüljétek hát, hogy méltó vendégei lehessetek e lelkeket kielégítő asztalnak. Mielőtt a magatokbaszállás, bűnbánás után ideközelednétek, imádkozzunk.

Ahol a lélek érik.

Megérettek már, le is vannak aratva és betakarítva a mindennapi kenyér magvai, hogy az ember számára a test táplálékát, a kenyeret biztosítsák. Ahol a buza érlelődött, ahol a kenyér készült, ott künn a buzatáblákon, már csak a tarló áll még, melybe olykor-olykor belefúj a mind hűvösebbre forduló ős szele, hozva a komoly ős. a közeledő tél üzenetét. A hátnak azon a részén már kevés keresni valója lehet a munkás embernek, hiszen az ott levő értékek már biztosabb helyen vannak és én e pillanatban mégis gondolatban oda megyek, oda vezetlek titeket is. Oda, ahol a kenyér magva érett és készült a mi számunkra. Képzeletem előtt ott áll egy terület, amelyen annyi munka és verejték folyt, ahol az elmúlt ősszel fölszakadtak a barázdák, ahol elkészült a talaj, ahol kitárta keblét az anyaföld és ahol elhintődött a kenyér magva. Megelevenedik előttem egy csodálatos folyamat, az, mely alatt az egy buzaszemből ismét buzaszem lett, de most már harminc-negyven annyi. A meleg, esős ős, a hideg tél a maga takarójával, az ébredő tavasz, a májusi eső, a kalászt érlelő napsugár mind, mind megelevenednek. S amint ezeket egy pillanatra magam elé képzelem, látom, amiként a buza érlelődésével a test fennmaradásának biztosítéka adódott az ember kezébe. Ezt láttuk, amikor csirába szökkentek az elhintett magvak, amikor a fekete barázdákat ellepték a zöld vetések, amikor a téli hideget kibirt vetések ébredni kezdettek, amikor szárba indultak. Ezt a biztosítékot láttuk a sárguló kalászban, a kalongya sorokban. Ezért volt annyi féltés és remegés, annyi várakozás és nyugtalanság, mert a buza érésében a test fennmaradásának lehetősége érlelődött, biztosított.

Amikor mindezt átgondoljuk, csodálnunk kell Isten bölcsességét, aki így rendezte mindezeket. Istennek bölcsessége tovább is terjed. Nemcsak azokról a terekről gondoskodott, ahol a test és annak élete biztosított, hanem azokról is, ahol a lélek és annak eledele készül. Nemcsak lelket adott, hogy aztán annak éhsége és szomjusága gyötörjön, hanem gondoskodott

arról is, hogy a léleknek is meglegyen az a területe, ahol számára táplálék érlelődik és biztosittatik. E hely pedig a templom. Olyan terület ez a lélek számára, mint a jó föld a test számára. Itt is sokszor kemény és meggyepesedett ugart kell, hogy föl-szaggasson a szó ekéje, itt is olykor nehezen készül el az ige magvának számára a talaj és a magvak fejlődését sokféle körülmény gátolja, ha az ember az életbe kilépik, de e helyen csak elkészül a talaj, csak nő az elhintett mag és csak érlelődik a lélek. Itt az áhitat, mint a nyári éjszakák üdítő harmata száll a megtikkadt lélekre, hogy annak életét biztosítsa. Itt az imádság, mint langyos májusi eső ittasítja meg a lélek barázdáit, hogy életre kapjon a beléje hintett mag. Itt a buzgóság, mint áldott meleg napsugár, süt és forrósítja át a lelkeket, hogy belőlük élet fakadjon.

Van azonban a templomban is egy hely, ahol mindezt jobban érezzük. Ez Jézus asztala körül van. Itt mélyebb az áhitat, buzgóbb az imádság, őszintébb a vallomás, Itt, ezen a helyen készül a lélek tápláléka és itt teszi méltóvá magát a lélek erre a táplálékra.

Jöjjetek hát ez asztal köré. A testi táplálékok átvétele után vegyétek a lélekét is. Tárjátok ki sziveteket és lelketeket s az imával, az őszinte megbánással, a megbocsátással, mint áldott napsugárral és esőcseppel, tegyétek alkalmassá e helyet, hogy itt lelketek megérlelődhessék. Legyen ez a pillanat is egy áldott alkalom, amikor a mi lelkünk is közelebb jut földi elhivatásának megéléséhez. Mielőtt azonban idejőnnétek, imádkozzunk.

A lélek asztalánál.

Midőn őszi hálaünnepünkön a Jézus asztalánál megállok, a zsoltáros Dávid király szavai jutnak eszembe és azokat ismételve: „Áldjad én lelkem az Urat és el ne feledkezzél semmi jótéteményeiről“.

Valahányszor olyan asztalhoz közeledek, melyen a testi táplálék, mint Istennek drága áldása vár reám, mindannyiszor

megilletődés fog el s imádságos érzéssel és gondolattal foglalom el helyem ott, hogy részese lehessen a fölkinált javaknak. Igen, mert amikor egy olyan asztalra tekintek és a rajtalevő táplálékot nézem, eszembe jut az a nehéz, sok fáradsággal és verejtéssel járó folyamat, amelyen keresztül az asztalra kerül az a táplálék és eszembe jut az a gondviselés, mellyel Isten számunkra megtartotta azt a munkát, melynek szünetnélküli robotjába milliók állnak. Akik ki vannak téve a nap perzselő sugarainak épen úgy, mint a szélviharnak és a zuhogó zápor-nak. Látom a virradatkor meginduló földmivest, az alkonyatban hazatérő elfáradott munkást. Látom a napbarnította arcot, a szerszámoktól kérges tenyeret. Egy pillanatra a megterített asztal előtt előmbe varázsolódik minden munka, minden törődés és gond, melynek hosszú útján a táplálék eljut az asztalig. És még ennél is többet látok képzeletben. Látom azt a szünetnélküli Gondviselést, aki olykor áldásos esőben, máskor meleg napsugárban, egyszer fehér hótakaróban, máskor életrekeltő tavaszban mutatja meg, hogy gondja van testünk táplálékára. Aki nemcsak megadja azt, hanem meg is tartja, akinek oltalma alatt van a kenyér magva a vetéstől az aratásig, mindaddig míg az ember, mint táplálékot elfogyasztja. Mindezeket látom képzeletem vásznán megelevenedni, valahányszor terített asztal mellett állok. Ezért közeledek imádságos lélekkel a testi táplálékot tartó asztalhoz.

Óh, de vannak asztalok, melyeken a léleknek táplálékai vannak fölterítve. Ez az asztal is a maga drága ajándékaival azok közül való: a lélek asztala. Amikor pedig egy ilyen asztalhoz, a lélek megterített asztalához közeledünk, vajjon nem kell-e azt imádságos lélekkel, megilletődött szívvel tennünk? Itt is látnunk kell azt az utat és azt a Gondviselést, melyen keresztül a léleknek ez a nagyszerű tápláléka nekünk megadatott.

A legjobb ember, Istennek legjobb gyermeke, aki az egész életét az emberiség boldogulására szentelte, szerezte a léleknek ezt a táplálékát. Ő tudta, hogy a test mellett a lélek is megéhezik, megszomjuhozik s ezzel az asztallal és annak jegyeivel a lelket akarta kielégíteni. Legelőször Ő maga adta a tanítványainak a lélek eme táplálékait, példát mutatva, hogy utána így cselekedjünk. Azóta pedig a isteni Gondviselés vigyázott ez emlék fölött, hogy a futó idők el ne temessék, hogy nekünk

késői utódoknak megmaradhasson.

Ha elgondoljuk, hogy Jézus az élet nagy tanító mestere is utoljára e jegyeket vette és osztotta szét tanítványainak, ha elgondoljuk, hogy kétezer éven keresztül mennyi elsőprő, megsemmisítő rossz szándék akarta a lélek ez asztalát elfeledtetni, csak megilletődéssel és imádságos lélekkel közeledhetünk hozzá. Megilletődésünket csak fokozhatja, imádságos gondolatainkat csak mélyítheti, ha mindarra a lelki áldásra gondolunk, melyek a lélek asztalánál várnak reánk. A test asztalánál a test épül, gyarapodik, a lélek asztalánál a lélek. Itt kapja meg lelkünk a szükséges táplálékot. Itt akaratumk erősödik, hitünk és bizalmunk acélosodik, szeretetünk kiszélesedik. Itt megnyugszunk, megvigasztalódunk, itt megbánjuk bűneinket, itt megbocsátunk ellenségeinknek. E jegyekben mindaz benne van, amire az emberi léleknek szüksége van. Nem szabad azonban felednünk, hogy csak azoknak a számára, akik méltó vendégei a lélek asztalának. Mielőtt ez asztalhoz jönnétek, egy imádságban kérjük Istent, hogy tegyen méltóvá a lélek asztalához. Imádkozzunk!

Energia raktározás.

Minden élőlény, amely életét, fennmaradását biztosítani akarja, igyekszik gyűjteni és elraktározni. Teszi ezt akkor, amikor a természet egy dusan terített asztal. Hogyha majd a tél s vele a minden táplálékot eltakaró hólepel megérkezik, élete, fennmaradása biztosítva legyen. Ha a teremtett világ annyi sok élőlényre ösztönénél fogva ezt teszi, mennyivel inkább kell, hogy tegye az ember, akit okos értelemmel ruházott föl a Gondviselés. Az ember ezt is cselekszi egész nyáron keresztül. Azért fárad, azért dolgozik, hogy legyen amit annak idején elraktározzon. Most, amikor a nyár végéhez értünk, látjuk azt az elraktározó munkát is. Nem is olyan régen még ott ringatta künn a szél a kenyérnek magvát s máris a szorgalmas földmives betakarította, biztos helyre raktározta s most nyugodtan tekint azokra. Nem is csoda, hiszen azokban az elraktározott apró

kis magvakban a testi élet fennmaradása van biztosítva. Bennük a test tápláléka: a kenyér, az élet küzdelméhez szükséges erő a test gépezetét hajtó energia van fölhalmozva, elraktározva.

Mint a dolgozó méh, vagy a szorgalmas hangya, amiképpen az egész nyarat arra használják fel, hogy gyűjtsenek, úgy a földművelő ember is egész nyáron keresztül igyekszik a télire szükséges táplálékot összegyűjteni. Amint az előrelátó gépkocsivezető, vagy bármi más jármű vezetője tartalékot visz magával a gépet hajtó anyagból, hogy az zavartalan haladását biztosítsa, úgy kell hogy tartalékoljon az ember is, hogy ezáltal biztosítsa életének zavartalan előhaladását. A szorgalmas és gondos ember ilyenkor megelegedetten és nyugodtan tekint oda, ahol a testi tápláléknak ez a tartalékolt anyaga összegyűjtve áll. A munkának, a szorgalmas verejtékezésnek ez a méltó és megérdemelt jutalma. Amde az ember nem egy lélek nélküli gépezet, melynek zavartalan működéséhez elég a hajtó erő, nem is egy okatlan állat, mely csak a testi életet van hivatva biztosítani, hanem a teremtés koronája, akinek lelke is van.

A lelkével is törődő ember nem elégszik meg a testi élet szempontjából felhalmozott javakkal csupán, mert tudja, hogy az csak egyoldalu életet biztosít számára. S amiképpen a testnek szüksége van a táplálékra, éppen úgy a lélek sem lehet meg nélküle. Megéhezik, megszomjuhozik a lélek is s ha az ember nem gondoskodik róla, elsorvad és megsemmisül. Ha pedig ez megtörténik, hiába a test minden összegyűjtött tápláléka, mert azzal a lelket megmenteni nem lehet. Már pedig: „Mit használ — mondja az irás — az embernek, ha az egész világot megnyeri is, ha a lelkében kárt vall.”

Ezért a lélek életét biztosító táplálékért siettetek a nyári munka közben, hetedik napokon ide az Urnak hajlékába. Itt a megfáradott és meggyötrődött lélek megnyugodott. Itt az élet mostohaságai, az emberek bánatalmai között szenvedő lélek megvigasztaltatott. Most is ezért jöttetek ide. De jöttetek nemcsak azért, hogy egy hétre szerezzetek táplálékot, hanem több időre. És ime itt van ez a megterített asztal s rajta azok a jegyek, melyekben a léleknek szükséges élet-energia van fölhalmozva. Ezekben a jegyekben akaratot acélosító, öntudatot ébrentartó, hitet erősítő, reménységet fokozó, bizakodást keltő

táplálék van, melyet a gondviselés sürített össze az emberi lélek számára.

Meg kell azonban mondanom, hogy csak azoknak a számára ilyenek e jegyek, akik méltók azokhoz. Akik lelkük és szívének tisztaságára vigyáztak, akik megbánták bűneiket és életükkel igyekeztek azokat kiérdemelni. Ha ilyen lélekkel járultok ez asztalhoz, ennek táplálékai lelketek számára azt fogják jelenteni, mint a test számára a biztos helyen elraktározott gabona.

Jöjjetek hát, álljuk körül e szent asztalt s vegyük a léleknek erőt adó áldott jegyeit. Mielőtt azonban ezt tennők, imádkozzunk.

A konfirmálás pecsétje.

„Vegyétek és egyétek, mert ez az én testem, mely tiérettetek megtöretik; vegyétek és igyátok, mert ez az én vérem, mely tiérettetek kiontatik . . . Valahányszor ezt cselekszitek, mindig az én emlékezetemre tegyétek“.

Ezeket a szavakat, melyeket Jézus mondott az ő első tanítványainak, ismétlem, midőn ez asztalnál álltok s annak jegyeiből titeket első alkalommal részesíteni akarok. Eddig csak elnéztétek, hogy a felnőttek körülállják ez asztalt, de most magatok is itt álltok. Eddig készültetek erre a pillanatra, most azonban már el is érkezett az idő, amikor mint felnőttek, részesei lehettek ennek az asztalnak, Szép, gyönyörűséges volt az a pillanat, amikor hit és vallásosság született a ti lelketekben. Amikor tudatára ébredtetek annak, hogy egy egyháznak, egy vallásnak tagjai vagytok és hogy ez a ti templomotok is. Szép volt az a folyamat, amint a készülődés alatt hitetek erősödött, vallási felfogásotok tisztult s napról-napra öntudatosabb tagjai lettetek egyházunknak. Szép volt az a pillanat, amelynek csak most voltunk részesei, amikor hitetekről bizonyosságot tettetek és felesküdtetek egyházunk önálló tagjaivá. De az egésznél szebb, lelket megmarkolóbb ez a pillanat, amidőn körül-

álljátok ez asztalt, amidőn e jegyek elvételével megpecsételitek mindazt, amit eddig tettetek.

Olyan ez, mint az ígéretekkel tele irt levélnél az aláírás, mint munka után az Isten áldása.

Esztendők óta készültök erre a napra, de az utolsó hónapokban különösen igyekeztetek. Igyekeztetek megismerni hitünket, annak szépségeit, igazságait. Igyekeztetek szorosabbá tenni magatok és egyházatok közt a kapcsolatot. Aztán bizonyóságot tettek értelmes feleletekkel arról, hogy megérettetek arra, hogy az egyház önálló tagjai lehessetek.

Most pedig mindezt megpecsételitek. Amikor ez asztalhoz közeledtek és annak jegyeit elfogadjátok, az a többek között azt is jelenti, hogy mindazt, amit mondtatok, álljátok és meg is tartjátok. Azt jelenti, hogy egyházunk önálló tagjainak tartjátok magatokat, hogy hitünk igazságait nemcsak helyesnek tartjátok, hanem hirdetni és védelmezni is fogjátok. Azt jelenti, hogy mindazt, amit megtanultatok, követitek is, hogy mire fogadást tettetek ma, életek végéig meg is tartjátok. Az urvacsora egy pecsét mindezek fölött, melyet a lelkiismeret bűnhődése nélkül fölszaggatni nem lehet soha.

Ha csak felületesen tekintetek erre az asztalra, mindössze kenyeret és bort láttok azon, de lényegében több az minden más kenyérnél és bornál, amit máshol találhattok. Igen, mert ezek emlékeztetnek minket. Emlékeztetnek mindnyájunk Mesterére, Jézusra. Éppen ezért, ha valaki ide közeledik, tartson lelkivizsgálatot. Oldja le saruit, azaz vetkőzze le bűneit, gyarlóságait, mert ez a hely szent hely, amelyhez méltóvá kell, hogy legyen mindenki, aki ide akar lépni.

Megtanultatok, hogy: „Próbálja meg magát minden ember, és úgy egyék abból a kenyérből és úgy igyék abból a borból, hogy aki eszik és iszik méltatlanul, ítéletet eszik és iszik magának.”

Csoda-e hát, ha mindenki dobogó szívvvel lépik ide, alázatos lélekkel áll meg itt és remegő kézzel nyúl e jegyek után, mikor elgondolja: vajjon méltó vagyok-e ez asztalhoz. Mennyivel inkább kell, hogy dobogjon a ti szívetek, megilletődjék a ti lelketek, amikor most először akartok vendégei lenni ez asztalnak s még élénken él elmétekben az, amit megtanultatok az urvacsorához való járulásról.

Még egyszer nézzetek hát önmagatokba. Igyekeztek

megtérni, a hibákat megbánni, igyekezzetek sziveteket és lelketeket meglisztítani, hogy méltók lehessetek. Így válnak ezek a jegyek valóban a hűség, az erény, a szeretet, az Istenfélelem, egyszóval egy önálló egyházas életre elindulni akaró elhatározás fölött áldott pecsété. Mielőtt azonban idejárnállok, imádkozzunk, . . .

Legelőször Jézus asztalánál.

Végre, hosszas és komoly készülődés után, érkezett a pillanat, amikor életetekben legelőször körülálljátok ezt az asztalt, Jézus asztalát és részesei lesztek a rajta lévő jegyeknek. Amióta a keresztény egyház tagjai sorába felvétettetek, azóta szüleitek és keresztszüleitek vállalták azt, hogy elkészítenek lélekben ehhez a magasztos pillanathoz. Ezt a célt szolgálta az iskola hittanórája is és az a külön készülés, amelyet konfirmációi oktatásnak szoktunk nevezni. Mindezekon kívül készültetek erre magatok is. Évről-évre minden konfirmáláskor láttátok az új egyháztagok megkonfirmálását és sóvárgó lélekkel számoltátok az éveket, majd a hónapokat és napokat, melyek elválasztottak e pillanattól.

Szivetek megdobbant arra a gondolatra, hogy egyszer ti is ünneplő ruhában, ünneplő lélekkel itt fogtok ülni, hitetekről vallást fogtok tenni s aztán részesei lesztek az urvacsorának. És most végre érkezett a várva-várt pillanat. Hitetekről vallást tettetek és megfogadtátok, hogy mindazt, amit tanultatok meg is tartjátok, hogy egyházunknak hűséges és áldozatkész tagjai lesztek egész életeteken keresztül. Ezek után még csak az van hátra, hogy ez asztal drága ajándékainak részesevé legyetek.

A készülődések alatt megtanultátok, hogy mi az urvacsora, hogy miképpen történt annak szerzettetése, hogy mi céllal szerezte Jézus azt és az urvacsorával kapcsolatos többi kérdéseket. Mégis, amikor először állotok itt, figyelmetek fel kell, hogy hívjam ez asztal jelentőségére, e jegyek nagyszerűségére és arra, hogy csak hozzá méltó lélekkel lehet ennek részesevé lenni.

Asztalt találhattok máshol is, sokszor talán még diszesebbet, de értékben, amely ezt felülmulná nem találtok soha. Lehet, hogy fogtok látni dusabban, gazdagabban megterítettet, ahol a testi javak minden kívánságot kielégítően fölhalmozva várnak elfogyasztójukra, de azok értékét is felülmulja ez asztal egyszerű ajándéka: a kenyér és bor. Egyszerű jegyek, melyek máshol is feltalálhatók és mégis mily csodálatos a hatásuk, mihelyt ez asztalra kerülnek s a hívő lelkek onnan magukhoz veszik.

Ne gondoljátok, hogy itt valami titokzatos bűvös cselekvés megy végbe; ne gondoljátok, hogy itt e szertartás közben valami nagy átalakulás megy végbe s a kenyérből test, a borból vér lesz, amint azt sokan hiszik és hirdetik; ne gondoljátok, hogy ebben a kenyérben és borban az Úr Jézus benne van, vagy alatta, vagy felette megjelenik, mint ahogy arról némelyek beszélnek. Nem, hanem a kenyér kenyérnek, a bor bornak marad, csak az, aki méltó lélekkel veszi, csak az változik meg. Először is az, aki az urvacsorát komoly, vállalásos szertartásnak tartja, annak tudnia kell, hogy oda a bűnök igaz megbánása nélkül járulni nem szabad. Ha, pedig a lelket megtisztítottuk, amennyire azt emberileg meg lehet tisztítani, akkor következik az urvacsora elfogadása. A kenyér és a bor vétele közben pedig arra kell gondolnunk, hogy Jézus hagyta e szent vendégséget nekünk, hogy reá emlékezzünk. Amikor reá emlékezzünk, elhatározások születnek meg bennünk. Elhatározzuk, hogy mi is Őt fogjuk követni, utain fogunk járni, parancsolatait fogjuk teljesíteni. Ez egy csodálatos pillanat, amikor a néma ajkon keresztül fogadalmak, megbánások, megbocsátások, elhatározások sóhajai szállnak el a Jézusra való emlékezés által. Mindezeket pedig fokozza a lelki közösség, mely legjobban ez asztal körül nyilvánul meg.

Ebben van az urvacsora igazi jelentősége. Tekintsetek hát így erre az asztalra, ezekre a jegyekre és ilyen lélekkel közeledjete feléje. De ne csak most, amikor először állotok itt, hanem mindig. Lelketek illeődjék meg valahányszor Jézus asztalához közeledtek s ne ez asztaltól és e jegyeiktől várjátok csupán a beteljesülést, hanem önmagatok lelkileg való felkészültségétől.

Jőjjetek, egy imádságban tegyük méltóvá magunkat e szent asztalhoz.

A próbák között.

Szenvedő testvérem! Megsebzett szived bánattal teli lelked óhajtása volt, hogy a mai napon ideálljak a te betegágyad mellé s részesitselek az urvacsorából. Én pedig mindezt azzal a hittel teszem, hogy szavaim enyhületet, ezek a jegyek pedig megerősödést hoznak a te számodra. Mindezekért, pedig magam is odafordulok a bibliához, amelyből annyi sokan nyertek megnyugvást, vigasztalást, hogy onnan meritsem és szavaimon keresztül neked nyújtsam azt, amire lelkednek szüksége van.

Sokszor érthetetlen előttünk a betegség és az ebből folyó szenvedés miéért. Mint egy nagy kérdés áll elénk olykor és felelni alig tudunk rá. Igen, mert a betegség nem mindig a rosszaknak, vallástalanoknak, hamisaknak jut osztályrészül, amikor azzal magyarázhatnók, hogy Isten büntetése az, hanem igen sokszor a jók, az Istent félők, az igazságosak szenvednek hosszantartó betegségben. Ilyenkor maga a beteg is csodálkozva kérdezi: miért e súlyos szenvedés?, amikor én nem szolgáltam reá. A környezet is felteszi a kérdést: miért adta Isten e súlyos betegséget reá, mikor még a légynek sem ártott? És így tovább. Mindenki felteszi a maga miéértjét és keresik a feleletet. Némelyek méltatlankodva mondják: nincs igazság, a rosszak nem szenvednek annyit.

Amikor itt állok a te ágyadnál és könnyektől csillogó szemedbe nézek, szenvedéstől, fájdalomtól beborult arcodba tekintek, engem is az a kérdés foglalkoztat ami téged: miért e súlyos szenvedés rajtad? Istenfélőnek, vallásosnak, embertbecsülőnek, áldozatkésznek, könyörüleletesnek, igazságosnak ismerlek téged s mégis milyen súlyos a szenvedés, melyet el kell szenvedned. Sokan hasonló esetben ökölbe szorítanak a kezüket és fenyegetnék vele az eget, mások tehetetlen dühükben szitkozódának, vagy zúgolódnának Isten ellen, mások meg megátkoznak a perccel, melyben születtek. Te pedig még inkább Istenhez fordultál. Az igazi lélek csakis Istennél keres magya

rázatol a szenvedésekre és enyhületet is tőle vár. Attól, akiről azt hirdetjük, hogy meglátogatja azokat, akiket szeret.

Emlékezz! A bibliát olvasgatva bizonyára nem kerülte el figyelmedet az öreg Ábrahám története. Már öreg volt, amikor Isten kivánságát teljesítette és gyermekkel ajándékozta meg. Boldog volt Ábrahám és örvendett szépen növekvő gyermekének. Már jókora gyermek volt, amikor Isten próbára akarta tenni és kérte, hogy áldozza fel egyetlen gyermekét. Bár fájt neki e parancs teljesítése, mégis kész volt eleget tenni neki. Isten azonban látva, hogy Ábrahám teljesíti akaratát, az utolsó percben tudtára adta, hogy csak az ő istenfélelmét próbálta ki.

Még szivbemarkolóbb a Jób története. E gazdag embert is próbára tette Isten. Először megfosztotta állataitól. Jób csak a régi maradt. Aztán gyermekei haltak el, de Jób akkor is ragaszkodott Istenhez s meg nem tagadta Őt, hanem így felelt: „Az Úr adta, az Úr vette el, áldott legyen az ő neve.” A próba azonban folyt tovább. Súlyos betegség támadta meg Jób testét. Nagy volt a szenvedése, de Jób tűrte alázatosan, ajka szitokra nem nyílt, sőt azt mondta: „Ha a jót elvettük, a rosszat nem kell-e elfogadnunk?” És a próba egyszer véget ért és Jób, aki változatlanul állotta a súlyos próbatételt, elvette gazdag jutalmát.

Mi is sokszor látunk próbára tett embereket, akik szenvednek, pedig úgy érezzük, hogy nem olyan bűnösök, mint amilyen nagy a szenvedésük. Ezek közül való vagy te is testvérem! Nézd a mult nagyjait és az ők tűrésükből, alázatosságukból tanulj te is nehéz betegséggedben béketűréssel panasz nélkül élni. Higyjed erős hittel, hogy Isten csak próbára tesz téged, aki a jólétben, a boldog napokban hűséges gyermeke voltál, vajjon a megpróbáltatásokban az maradsz-e, hogy aztán, mint, aki megingathatatlan voltál, megfelelő jutalomban részesítsen. Gondolj arra, hogy Jézus, Istennek legjobb pyermeke mennyit szenvedett és milyen nagy lélekkel hordozta azt és te is próbálj hasonló lenni hozzá. E jegyek is, melyeket a te kivánságodra elhoztam, hogy az urvacsorának te is részese lehess. Ő reá, a legnagyobb szenvedőre emlékeztetnek. Légy méltó e jegyekhez e jegyeken keresztül Ő hozzá, hogy fájdalomtól csordultig telt szived, bánatos lelked ezen keresztül vigaszt, enyhületet, megújulást nyerjen. Előbb azonban imádkozzunk.

Kihez menjek . . . ?

Szenvedő Testvérem! Abban a nehéz betegségben, mely téged meglepett, abban a szomorú állapotban, amelybe a te szived és lelked sodródott, nem adhatnék jobb tanácsot, megnyugtatóbb utmutatást, mint amit maga Jézus mondott: „Jőjjetek én hozzám mindnyájan, akik megfáradtatok és megterheltettek és én megnyugosztalak titeket.” Tudom álmatlan éjszakáidnak hosszú sorát és kesergéssel teli nappalaidat. Tudom sok sóhajodat, egymástérő imáidat, tudom, hogy mindeneket megpróbáltatok már, hogy fájdalmadra enyhülést, betegségedre gyógyulást kapj, de mindezideig hiábavalónak látszik minden próbálkozás. Nem csodálkozom hát, ha az álmatlan éjszakán, az örömtelen nappalban sóhajok, kérdések hagyják el ajkaidat: Hová menjek Uram?! A betegség, a szenvedés nagyon megpróbálja az embert. A legedzettebb testet is felőröli, a legerősebb szívet is megviseli, a legszilárdabb akaratot is megingatja és a leghívőbb lélekbe is elhinti a kétely magvait. Téged is megviselt már a hosszú betegség és próbára tette testi és lelki erődet. Tudom, hogy keresed a magyarázatot betegségedre s amikor ezt teszed, meglepnek a kételyek, igazságtalanságnak, kegyetlenségnek nevezed a te sorsodat, mert te jobbnak látod magad és multadat, mintsem e betegséget megérdemelnéd. Ezekben a reád nehezedő órákban, ággódalmak, kételyek, kérdések között jöttem el hozzád, hadd feleljek az annyi sokszor elszálló kérdéseidre: Uram, mit tegyek, Uram, hová menjek? S amikor betegágyad mellett állok és a szenvedéstől beborult arcodba nézek, Jézus szavával szólok: „Jőjjetek én hozzám, akik megfáradtatok és megterheltettek és én megnyugosztalak titeket.” Ugy hiszem, ezek azok a szavak, melyeket leginkább és legredményesebben használhatok lelked megnyugtatóására.

Megfáradt és megterheltetett vagy, jőjj hát ahhoz, aki megnyugtató tégedet, jőjj hát: Jézushoz. Régen, amikor életerős munkabíró, egészséges voltál, akkor is hozzásiettél. Ha elfáradtál, az Ő példája adott kitartást, ha csalódtál, az Ő sokat csalódott lelke nem engedett elcsüggedni, ha akadályokkal volt

teli életed Tőle vettél példát az élet akadályai legyőzésére. Ha pedig nehéz kereszt sulyosodott válladra, Tőle tanultad meg, hogy hogyan kell hordozni azt. Most, amikor szenvedsz, most is jőjj hozzája, gondolj az Ő szenvedéseire és annak nagy lélekkel való elviselésére. Emlékezz a nagycsütörtöki éjszakára, amikor a szolga-had gúnyt űz vele, amikor arcul ütik, amikor vérző töviskoronát tesznek a fejére a legjobb embernek. Emlékezz a keresztutra, amikor a nehéz keresztet viszi a Golgotha felé, pedig Ő a legigazabb ember volt. Vagy emlékezz, amikor a keresztre szegzik s ott is gúnyolják, pedig Ő a legártatlanabb volt. Micsoda szenvedés, micsoda fájdalom. És milyen alázatos lélekkel, szitok és átkozódás nélkül viselte el. Még elenségeiért is imádkozott és megnyugodva mondta: „Atyám, legyen meg a te akaratod.”

Ehhez a Jézushoz jőjj szenvedő testvérem! Hasonlítsd össze a te szenvedésedet az Övével, bizonyára kisebbnek fogod találni a tiédet. Aztán az Ő példája tanítson keresztényi béketűrőssel viselni a reád mért betegséget. Az Ő példája adjon erőt neked úgy imádkozni, amint Ő imádkozott: „Atyám ha lehetséges muljék el tőlem e keserű pohár, de ne úgy, amint én, hanem, ahogy Te akarod.”

Erre a Jézusra emlékeztetnek e jegyek, melyeket elhőztam: a kenyér és a bor, melyeknek te is részese akarsz lenni. E jegyek azonban, csak úgy érnek valamit, ha méltó vagy hozzájuk. Készülj hát azoknak elfogadására. Gondold át életed, tetteidet, gondolataidat és megtisztulva fogadd e jegyeket. Előbb azonban imádkozzunk.

Kelemen Imre.

TARTALOM

		Oldal
1. Bölcsőtől a koporsóig	(karácsonyi)	3
+ 2. Jézus vendégei	„	5 <i>1950. IV. 26. -</i>
3. Ajándékcseré	„	7
4. Jézus válaszol a mi óhajtásunkra	„	9
5. Végrendelkezés	(husvéti)	11
6. Ahol Jézussal találkozunk	„	13
7. Önvizsgálat egy asztalnál	„	15
8. Jézus szavait igazoló asztal	„	17
9. Együtt egy akarattal	(pünkösti)	18
+ 10. Nem hagylak titeket árván	„	20 <i>1951. V. 13. -</i>
11. A szeretet nyelvén	„	22
12. Erőforrásunk	„	24
13. Nemcsak kenyérral él az ember (őszi hálaünnepen)	. . . . .	26
14. Ahol a lélek érik	„ „	28
15. A lélek asztalánál	„ „	29
16. Energia raktározás	„ „	31
+ 17. A konfirmálás pecsétje	(konfirmáláskor)	33 <i>1951. V. 6. -</i>
18. Legelőször Jézus asztalánál	„	35
19. Próbák között	(betegnél)	37
20. Kihez menjek? . . .	„	39